

LIBRIS

We know
books

Lector: **Mona Mamulea**
Coperta: **Horațiu Manea**

Editura Bibliotheca

str. N. Radian KB 2/3
130062 Târgoviște
Telefax: 0245.21224
Mobil: 0765.453089
e-mail: biblioth@yahoo.com
www.bibliotheca.ro

Editor: **Mihai Stan**

© Copyright, Daniel Drăgan, 2014

Descrierea CIP a
Bibliotecii Naționale a României
DRĂGAN, DANIEL

Ținutul logofanilor / Daniel Drăgan ;
pref.: Adrian Dinu Rachieru. -
Târgoviște : Bibliotheca, 2014

ISBN 978-973-712-903-1

I. Rachieru, Adrian Dinu (pref.)
821.135.1-31

Daniel Drăgan

**ȚINUTUL
LOGOFANILOR**

trei romane:

Ciuma boilor
Diavolul, aproapele nostru
Umbră Marelui Protector

Cu prefață de
Adrian Dinu Rachieru

Editura Bibliotheca
Târgoviște, 2014

Cuprinsul

Cuvânt asupra ediției	5
Cine și ce este logofania.	
Prefață de Adrian Dinu Rachieru	9
Daniel Drăgan sau simfonia vieții	
Ținutul logofanilor	23
Ciuma boilor	25
Diavolul, aproapele nostru	95
Umbra Marelui Protector	219
VARIA	397
Repere critice	

Această carte
adună trei romane
dedicate ispitei satanice
și încheie seria
de patru cărți
*(Stăpânii lumii,
Părintele Thom,
Dincolo de Arania
și Ținutul logofanilor)*
programate să apară
în ediții definitive în 2014.

Mulțumesc
editurii Bibliotheca din Târgoviște,
orașul de suflat al tinereții mele și
domnului director Mihai Stan
pentru onoarea ce mi-au făcut,
găzduind aceste scrieri.
Mulțumesc tipografiei Tipotex
din Brașov pentru o îndelungă
și rodnică colaborare.

Sper ca în 2014 să ne reîntâlnim -
deasemenea
în ediții definitive - cu
*Chery din Dover,
Tare ca piatra,
Presimțirile, Mehmed,
Biedermeier și
Ultima tinerețe a Mariei Suru.*

*

Mulțumesc
soției mele Elena
și fiului meu Ariel Drăgan
pentru solidaritatea lor
plină de afecțiune
pentru
sprijinul de neprețuit acordat
la înfăptuirea acestui
program editorial.

Daniel Drăgan

unui negustoraș de tarabă. Așa am scris Diavolul, aproapele nostru, despre insistența agent de asigurări, mare făcător de bine care ne oferă gratis tot ce dorește mintea și sufletul nostru: mașini, bani, femei, sex, plăceri, fără a pretinde absolut nimic în schimb, adică el ne dă totul și noi nu trebuie să-i dăm nimic, nici chiar să semnăm de primire.

Mai ales cititoarele s-au speriat cumplit, nu de dărnicia suspectă a lui Satan, ci de titlul ironic (Diavolul, aproapele nostru) - și au fugit din fața cărților mele mâncând pământul. Dar n-au fugit din fața ispitei satanice că s-au oprit exact la tentațiile nenumărate și ineputabile ale civilizației noastre cu cartofi prăjiți și automobile putrezind în ambuteiaje. Cum două eșecuri nu fac notă bună, așa cum ar face desigur trei eșecuri luminate, am croit al treilea op al tripticului dedicat ispitei satanice care-și făcea de cap prin ținutul logofanilor și l-am legat împreună cu celelalte două între copertile acestei cărți să pun iarăși la încercare nemaipomenita putere a logofaniei de a se regenera. Știu de pe acum că exigenta mea cititoare îmi va reproșa că am alcătuit cartea sub formă de doboș. Privesc comunitatea logofanilor și-mi pare că tocmai ardeleneasca prăjitură s-a inspirat din discretele stratificări ale poveștilor mele și nu invers.

Dar altceva doream să vă spun. Eu când scriam (sau mi se părea că scriu și că definesc logofania) încet-încet am băgat de seamă că nu eu îi scriam pe logofani ci ei, logofanii, mă scriau pe mine. Am încercat să fac portretul logofaniei și astăzi prietenii îmi spun că logofania mi-a făcut portretul și că ar trebui, după exemplul ilustrat al lui Flaubert, să ies la rampă și să recunosc, fără alte farafastăcuri, că Logofania sunt eu!

Daniel Drăgan

Daniel Drăgan sau simfonia vieții

O regăsire târzie prilejuiește aceste rânduri prefațiale, întâmpinând un moment aniversar; aproape „optzecist” (deși, nu chiar cu acte în regulă), Daniel Drăgan (n. 20 decembrie 1935) poate contempla, de pe acest pedestal, truda unei vieți, zidindu-se într-un raft de cărți. Chiar dacă se voia, în junețe, scenarist și regizor, literatura l-a confiscat, mărturisirea, „cu o patimă captivantă”; din apele ei n-a mai dorit să iasă, vădind o admirabilă disponibilitate (romancier, poet, dramaturg, ziarist) și acoperind un larg evantai tematic. De șase decenii scrie și își urmează, în pofida potrivnicilor, calea; bun gospodar, în mare formă, a refuzat, cândva, „colivia de aur” a Capitalei și a pus umărul, sub patronaj astrist, la renașterea culturală a Brașovului. A mers, purtând „amintiri proletare”, spre „vremurile noi” cu inima deschisă și s-a desprins, greoi, din „mâlul unei Istории otrăvite”. A trecut prin Școala de literatură și a crescut într-un context sufocant, în „borhotul literar” al anilor 50. Poate că *Subreta*, un proiectat roman autobiografic, va aduce la lumină informații prețioase din epocă. A părăsit un rai „neștiut” (la Glodeni) și a construit un alt eden, regăsit, la Bogata, ctitorind și *Fundația Culturală Arania*. A fost, la cârma *Astrei*, gazdă bună pentru un cenaclu migrator (*Saeculum*) și a inițiat campanii de ecou (demetropolizarea culturii,

concursei de receptare a poeziei, de pildă), atrăgând colaboratori de primă mână. În fine, dincolo de „crustă”, descoperim un ins cald, vibratil și vulnerabil, afișând o boierie deloc lenoasă, câtă vreme, mereu în priză, dovedește că e, cu adevărat, *scriitor profesionist*. Livrează, cu o ritmicitate de invidiat, noi titluri, are plăcerea povestitului și lucrează pe mari cicluri romanești, îndemnat de voluptatea / știința construcției. Târgoviștean fiind, i s-au căutat (și nu s-au găsit) afinități cu faimoasa școală. Categorie, Daniel Drăgan cultivă o altă formulă estetică. Revenit la realitate, fără teze și șabloane (observa Marian Popa, încă în 1980), s-a apropiat de problemele epocii, „aproape fără urme de patos reportericesc” (cf. L. Ulici). E interesat de *pictura socială*, iubește concizia, are un stil telegrafic, fără excese metaforice și a creat, pe fundalul debordanței narrative, personaje memorabile, de-ar fi să o invocăm doar pe Maria Suru. Simte, asemenea altui erou, Simeon Petrineac, „chemarea tainei” și înțelege visul ca formă de existență. Or, în vis, *toate se amestecă*. Încât, rețeta sa, „productivă”, asta face, aflând în Arania nu doar un inspirat toponim fantezist, ci un ținut magic, în care timpul are altă valoare. Prozatorul, oricum, ne avertizase: „scriu după cum îmi dictează firea”. Iar *firea* îl poartă în ținuturile visului, alternând registrele cu incizii tăios-realiste.

Bineînțeles, în varii împrejurări, somat de contextul socio-politic, scriitorul român a fost obligat să folosească esopismul, „rețeta bizantinizării”, să cultive regimul echivocului, păcălind cenzura și îngropând, în cutele textului ori în subsolul cărților, sensurile ascunse; astfel, *dublul său, cititorul*, trebuia (după spusele lui Ștefan Bănuțescu) să caute „oul de sub cuvânt”. Un exemplu ar fi și romanul lui Daniel Drăgan (*Presimțirile*, Ed. Cartea Românească, 1989), apărut, totuși, și grabnic retras de pe piață, relansat și cumpărat (dispărut), roman în care sub un titlu fericit găsit prozatorul brașovean anunța parcă uimitorul decembrie 89.

Puțini își mai amintesc că Daniel Drăgan debuta cu versuri (în 1954, în *Gazeta literară*); trimiterea e importantă

nu doar pentru reconstituirea exactă a unui traseu / destin creator, cât, mai cu seamă, pentru descifrarea unui complex profil scriitoricesc, vădind o irepresibilă „sete poetică”. Această infuzie de lirism nu minează, însă, proza robustului autor al *Ursei mari*; ea deschide, negreșit, o viziune poematică, dar nu înseamnă ca în atâtea alte cazuri o risipă de metafore și o înămolire în „vorbirea înmiresmată”. Daniel Drăgan este, indiscutabil, un prozator puternic iar chemarea poetică, rezistentă în timp, exprimă o *formulă temperamentală*.

Să reamintim că primele romane ale lui Daniel Drăgan creșteau dintr-un elan sociografic. Prozatorul propunea cărți despre „dinamica socială”, vroia cum spune un protagonist „să înțeleagă bine realitatea”; privea, deci, cu ochi de sociolog viața uzinală, examina setea de putere, fanatismul politic, reușea prin Maria Suru un personaj exponențial, de o inflexibilitate monstruoasă, un brav soldat al Revoluției, făcând din ură comustibilul ei să dea seama despre „un fenomen special”, privind lumea „prin vizorul unui suflet ars”, investigând o perioadă confuză. Primul său ciclu romanesc (*Tare ca piatra* recapitulând, în 1986, obsesiile acestui univers) îmbrățișa o formulă aparte; cronologia era sfidată, schimbarea accentelor (luminând alte nuanțe) se însoțea cu alternarea registrelor; mimând supușenia auctorială, liricul, intarsia livrescă coexistau cu grotescul și ceremonialul parodic. Radiografia socială se învecina cu epicul suculent, fixând în pagină ticuri verbale și comportamentale, mânuind cu bune rezultate „oralitatea”. Seria romanescă lua, așadar, probe din actualitatea imediată, o făcea recognoscibilă, explorând bogăția ei tematică și problematică.

Dar scrisul lui Daniel Drăgan ambiționa altceva. Prozatorul urma să demonstreze că, lângă largile panouri sociale (manevrând o „ficțiune realistă”), era apt de înnoire, îmbogățindu-și „realismul economic”, ridicând la putere detaliul. Am semnalat, altădată, că *Ursa Mare* (1983), povestire culeasă în *Mărgele roșii* (1984), anunța virajul.

Voluntară, inflexibilă, demonică, golită de afecțiune, știuta Maria Suru înțelegea viața ca un „mecanism perfect proiectat”; era *un personaj rectiliniu*. Or, absorbția realului favorizează decantarea adevărului; tranzităm de la realitatea faptului brut la adevărul lui meandric, descifrând sensul parabolic ascuns în cutele textului, străbătând „înțelesurile concentrice”. Dincolo de farmecul stilistic, noul (pe atunci) Daniel Drăgan atrăgea atenția asupra subteranelor prozei, interesat de lumea lăuntrică.

Scris, părelnic, în prelungirea anterioarelor romane, *Tare ca piatra* inventaria, de fapt, obsesiile acestei lumi românești, reintroducând în scenă personaje cunoscute. Ne reîntâlnim cu „fantoma” Mariei Suru în acei primi ani ai Revoluției, urmărindu-i „mărirea și decăderea”. Copil de pripas în casa Caliopilor, „Mița cea proastă” devine un brav soldat al Revoluției; se desprinde de albul fetid al descompunerii, înstăpânit acolo, pentru a se angaja cu entuziasm în furtuna fierbinte, fascinată de începutul Lumii. Se desparte de lumea hidoasă a bâlciului de la Leordeni (cum o va sancționa ulterior) pentru a se angaja, cu fanatism politic, pe altarul cauzei. Ambiția de reușită o mână fără istov. Sabia judecății cade fără șovăire. De o corectitudine dezarmantă, găsind că elasticitatea unui revoluționar îi probează inconsecvența, cu sete de putere și influență, cu zel înăscut, Maria Suru își dăruiește revoluției anii cei mai buni. Ființă bănuitoare, îmbrăcând cămașa revoluției, ea devine ca șefă de cabinet a directorului general Vasile Bică o forță; vor urma picaje, va reurca pe culmi, se va stinge neașteptat, fără a se dezice, însă, de crezul ei sfânt, sigilând o generație de sacrificiu: *revoluția e patos*.

Daniel Drăgan rescrie, cu indiscutabil har, acea perioadă incandescentă. Scriitorul a aflat în Maria Suru *personajul exponențial*: o femeie care a călărit pe creasta valului sacrificându-și sentimentele personale, o verigă în lanț, o roțiță a angrenajului, traversând toate încercările cu *voluptatea identificării*. Maria Suru s-a aliniat rândurilor

indivizibile, n-a simțit ispita, n-avea timp să se privească în oglindă, convinsă fiind de originea vinovată a plăcerilor. Pentru eroina lui Daniel Drăgan, închisă între zidurile principiilor, departe de freamătul vieții, amorul era o realitate (ceva natural, „așa ca piatra”), dar nu o necesitate. Maria Suru crede în „mecanismul perfect proiectat”, precizia îi definește drumul vieții, nici o dezordine nu are cum pătrunde în acest scenariu impecabil programat.

Roman al unei epoci, cartea lui Daniel Drăgan își prelungește raza investigației în contemporaneitate. Scriitorul pare degajat, e departe de crisparea redactării, are un ton bonom, dă pagini colorate, suculente, atent fiind la limbajul străzii (vezi internarea lui Lică Gurici la Spitalul uzinal, aventura Norei la Ghilodeni ș.a.); sau își probează disponibilitatea în irizările fabulosului (a se vedea prezența medicinistului Augustus Marchidan în jungla de apă și stuf a Deltei, întâlnirea cu tătarca etc.). Confirmându-i ascensiunea, romanele evidențiau la modul spectaculos traiectoria unui scriitor, decantând, inițial, faptul brut cu ochiul multifățetat al reporterului și dezvoltându-și virtuțile în spațiul fantasticului.

Seria sa romanescă (înteruptă, în 1984, cu *Mărgele roșii*, un volum adunând proze scurte) lua probe din imediata noastră apropiere. Iată, *Doi ori doi* (1978) se vroia o carte despre „dinamica socială”. Prozatorul explora secvențial viața uzinală, sonda mediile de impact (expuse hibridării culturale), investiga „uzina-caracatiță”. În prelungirea acestor preocupări, în *Oceanul* (1980), Daniel Drăgan afirma net: „uzina e un ocean”. Aceeși Mița, cu destinul ei „ricoșat”, căprărește, același director Bică, cu vocația deciziei (apărând necesitatea), folosește „cricul minciunii”; lângă ei, foiala personajelor pitorești (Radu Nicolae Kent, Ghiță Contra, Rilă, Sâc ș.a.), într-un caleidoscop care promitea romanul-sinteză, absorbind pe liniile de forță anunțate acest copleșitor material epic.

Ursa Mică (1985) încercuia, printr-o lungă rememorare, viața constructorilor nomazi. Daniel Drăgan pune sub lupă seismele sufletești, timpul critic al „ciocnirii” lumilor, întreprinde excavații de epocă, descrie marile eșecuri. Viața ca angrenaj perfect (așa cum o concepea, am văzut, Maria Suru, cea fără „o lacrimă de umor”) ascunde, de fapt, fisuri, crize de încredere, cheamă capitalul secret de sentimente. Constructorii barajului, cotropiți de patima meseriei, re trăiesc anii cei tineri și fierbinți; o parte din ei rămâne, definitiv, acolo, în pieptul barajului. Miniromanul lui Daniel Drăgan reface abisul unei vârste, plonjează în spațiul memoriei, amestecă invazia amintirilor în plasma fierbinte a imaginației. Ziaristul Sorin Petreanu, cu fibră de visător, revede locurile, trăind în așteptarea lui Vintilă: „te-am creat se mărturisește el pentru că aveam nevoie de tine”. Apelul memoriei, re trăind vârsta unei copilării alungate, aducând în scenă chipul învățătorului Nanu Pandele, ne aruncă într-un hățis epic. Dar poveștile sunt legate; nici o poveste ne asigură Daniel Drăgan nu vine singură. Sorin Petreanu se prezintă la această bancă a timpului, vrea ca adevărul să nu moară. Supus cândva unor demascări (înscenări), va refuza toboganul mincinos, neacceptând să devină „sicriul adevărilor pe care le-a adunat”.

Dacă *Tare ca piatra* era o carte recapitulativă, mixând teme reluate, luminate din alte unghiuri. Veritabilele obsesii ale lui Daniel Drăgan țâșnesc în *Ursa Mare* (1988)*, o carte a întrebărilor tulburătoare. O carte obsesivă, o evocare recunoscută ca atare, populată de stafiile memoriei, purtând spre noi ecouri livești. Prozatorul adună în chenarul unei epoci o puzderie de întâmplări, montura în context vădind o permanentă alternanță a planurilor, interes pentru „mica istorie” și, în egală măsură, pentru „cazierul” epocii. Se confirmă apetența pentru fantastic, pătrundem în latura

mitico-magică a imaginarului, dincolo de „învelișul comun al lucrurilor”, pipăind căile cunoașterii. Arania este un loc magic, o „gură de rai flămândă”. Ciudata carte cultivă ambiguitatea, suspendă cronologia, abolește distanțele, aburește ecranul narativ; vorbește despre o vreme „tulburătoare și eroică”, chemând la rampă un *eu scindat*. Prozatorul nu râvnește cronologia, ci înțelesul, „mărturisirea înțelesurilor”. Saltul peste timp, teroarea amintirilor, vibrația afectului, supremația visului etc., amestecă acest polen epic într-o existență divizată, „zărită cu gândul”, în care întâmplările trec din una în alta. Fiindcă fantoma Mariei Suru celebra eroină traversând epica lui Daniel Drăgan bântuie și aici, aflându-și replica masculină: Radu Nicanor, „asul”, un profesionist al puterii, purtându-și nimbul eroic, excesul său de zel alungând „întrebările sterile”. Iar dacă cei poposiți în Arania („cercetătorii” veniți să dezlege *cazul Sim*) cer „mai puțină poezie”, romanul însuși caută „măsura basmului”. Sim vrea să-și citească sufletul. Culege faptele, prețuiește gravitatea lor reală, dar e atras de *ecoul* lor, de acel rest care supraviețuiește. Pierim cu tot ce sântem? Ce este mai important pentru om? Câți oameni locuiesc într-unul? Iată întrebări tulburătoare, injectate la temelia romanului *Dincolo de Arania* prin „recursul la mitologie” (cf. Gheorghe Glodeanu). Arania ar trebui „să piară”. Rigoarea și pragmatismul nu înfrâng, însă, fascinația, misterul; epicul e scaldat într-o baie de lumină, cheamă în ajutor „măsura basmului”, scotocind în alveola timpului nepieritor. „Cobai de-o săptămână”, Sim coboară pe „partea eternă a ființei”. Totul a fost vis, conchide. Chinuit de adevăr, el descoperă „sălbăticia eretică”, „pădurea surdă”, e pătruns, cu o neputință uimită, de secretele cosmice. Romanul se deschide *erosofiei*; preocupările ciudate ale Mariei nu înseamnă doar bazaconiile unei fantezii somnambulești, după cum aiurerile unui flăcău bezmetic forează stratul arhaic, „ordinea veche”, cu puterile ei tainice, depunerile livești. Rătăcirile lui Petroneac au miez filosofic. Crește aici

* Titlul propus (și impus) la Editura Dacia din Cluj-Napoca. Romanul s-a reeditat în 2004 la Editura Arania, redându-i-se titlul original: *Dincolo de Arania*.